

TINH THẦN MỚI CỦA ĐẠI HỘI XIII VỀ PHÁT HUY SỨC MẠNH ĐẠI ĐOÀN KẾT TOÀN DÂN TỘC, DÂN CHỦ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VÀ QUYỀN LÀM CHỦ CỦA NHÂN DÂN

GS, TS TRẦN VĂN PHÒNG

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Kế thừa tinh thần các kỳ đại hội trước, tổng kết 35 năm thực hiện công cuộc đổi mới, trực tiếp là 5 năm thực hiện Nghị quyết Đại hội XII cùng nắm bắt được xu thế của thời đại, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đã bổ sung nhiều điểm mới sâu sắc, cụ thể về phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, dân chủ xã hội chủ nghĩa và quyền làm chủ của nhân dân. Điều này thể hiện rõ nhất ở việc nhận thức về sự gắn kết hữu cơ giữa các yếu tố: phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, dân chủ xã hội chủ nghĩa và quyền làm chủ của nhân dân.

Từ khóa: Đại hội XIII; điểm mới; phát huy sức mạnh; đại đoàn kết toàn dân tộc; dân chủ xã hội chủ nghĩa; quyền làm chủ của nhân dân

1. Nhận thức sâu sắc về sự gắn kết hữu cơ phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, dân chủ xã hội chủ nghĩa và quyền làm chủ của nhân dân

Trong quá trình hoạch định đường lối, lãnh đạo cách mạng Việt Nam, đặc biệt là trong thời kỳ xây dựng CNXH và đổi mới đất nước, Đảng luôn xác định phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, phát huy dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân là đường lối chiến lược của cách mạng Việt Nam; là một trong những

động lực và nguồn lực to lớn, quan trọng của sự nghiệp xây dựng, phát triển, bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, các kỳ đại hội trước, kể cả Đại hội XII xem xét phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc được đặt ở mục riêng, tách rời mục nói về phát huy dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân. Đại hội XII của Đảng chỉ gắn phát huy dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân trong cùng một mục. Đến Đại hội XIII của Đảng, xác định ba yếu tố này gắn kết, liên hệ, tác động, bổ sung cho nhau, cùng nhau tạo thành động lực

và nguồn lực to lớn, quan trọng của sự nghiệp xây dựng, phát triển, bảo vệ Tổ quốc.

Do vậy, để phát huy được sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc thì xét cùng là phải phát huy được dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân. Không thực hành dân chủ XHCN, không phát huy được trên thực tế quyền làm chủ của nhân dân thì không thể phát huy được sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Khi nói tới sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc là nói tới toàn thể nhân dân các dân tộc trong cộng đồng dân tộc Việt Nam, không phân biệt nam, nữ, già, trẻ, không phân biệt tôn giáo, không phân biệt người trong Đảng hay người ngoài Đảng, không phân biệt người Việt Nam ở trong nước hay người Việt Nam sống ở nước ngoài. Do vậy, phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc phải gắn bó chặt chẽ với phát huy dân chủ XHCN và phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Rõ ràng, nếu không phát huy được dân chủ XHCN thì cũng không thể phát huy được quyền làm chủ của nhân dân, như vậy thì cũng không thể phát huy được sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc. Phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc phải trên cơ sở của thực hành, phát huy dân chủ XHCN và phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Ngược lại, thực hành, phát huy dân chủ XHCN và phát huy quyền làm chủ của nhân dân sẽ củng cố, tăng cường cho phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc.

Từ khi ra đời đến nay, Đảng luôn xác định phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân là những động lực trực tiếp của công cuộc xây dựng, phát triển, bảo vệ Tổ quốc. *Điểm mới Đại hội XIII của Đảng là xem xét ba yếu tố này trong chính thể thống nhất không tách rời nhau.* Chính vì vậy, ba yếu tố này được Đại hội XIII xếp cùng trong một tiêu đề ở mục XII¹.

Về nội dung cụ thể của từng yếu tố này cũng có sự sâu sắc hơn, phù hợp tình hình thực tiễn hơn. Tuy nhiên, điểm mới của Đại hội XIII của Đảng là đã xác định nguyên tắc nền tảng quan trọng của việc phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân. Đó là *đặt lợi ích của nhân dân lên trên hết trong mọi hoạt động của hệ thống chính trị, của cán bộ, đảng viên, công chức và viên chức.* Đại hội XIII của Đảng khẳng định rõ: “Mọi hoạt động của hệ thống chính trị, của cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức phải phục vụ lợi ích của nhân dân. Giải quyết hài hòa các quan hệ lợi ích trong xã hội; bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân; không ngừng cải thiện, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân”². Nghĩa là, Đại hội XIII khẳng định rõ hơn, trực tiếp hơn mục đích của hệ thống chính trị của chúng ta cùng với bộ máy và đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức là phục vụ lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân.

2. Điểm mới trong nội dung phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc tại Đại hội XIII của Đảng

Nếu Đại hội XII của Đảng nhấn mạnh quan tâm giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng giai cấp công nhân cả về số lượng và chất lượng, bản lĩnh chính trị, kỹ năng³, thì Đại hội XIII đã nhấn mạnh phải xây dựng giai cấp công nhân hiện đại, bồi dưỡng những kỹ năng lao động thích ứng với cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư; quan tâm tới đổi mới tổ chức hoạt động của Công đoàn phù hợp yêu cầu hội nhập quốc tế; định hướng, quản lý tốt sự ra đời, hoạt động của các tổ chức công nhân tại doanh nghiệp ngoài tổ chức công đoàn hiện nay⁴. Những định hướng mới này trong chủ trương xây dựng giai

cấp công nhân Việt Nam hoàn toàn xuất phát từ thực tiễn phát triển của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư, với việc Việt Nam tham gia các hiệp định thương mại tự do thế hệ mới như: Hiệp định Thương mại tự do Việt Nam - EU (EVATA), Hiệp định Đối tác Kinh tế toàn diện Khu vực (RCEP).

Điểm mới Đại hội XIII của Đảng khi đề cập xây dựng, phát triển giai cấp nông dân, đã gắn xây dựng giai cấp nông dân với phát triển kinh tế nông thôn, với công nghiệp hóa, đô thị hóa nông thôn, chuyển lao động nông thôn sang lao động phi nông nghiệp⁵. Đặc biệt, Đại hội XIII của Đảng đề ra nhiệm vụ đúng đắn, phù hợp xu thế phát triển của thời đại là “thực hiện thành công mô hình nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại và nông dân văn minh”⁶. Rõ ràng, quá trình xây dựng nông thôn mới phải hướng tới xây dựng, phát triển nông nghiệp sinh thái tức nông nghiệp sạch, nông nghiệp gắn với phát triển môi trường bền vững.

Nông thôn phải theo hướng đô thị hóa, hiện đại hóa và tương thích với nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại phải là người nông dân văn minh. Đây là điểm mới cực kỳ quan trọng liên quan tới việc xây dựng, phát triển giai cấp nông dân văn minh.

Điểm mới Đại hội XIII của Đảng khi đề cập xây dựng đội ngũ trí thức là nhấn mạnh xây dựng đội ngũ trí thức đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong tình hình mới; phát huy dân chủ, tự do sáng tạo và đề cao đạo đức, trách

nhiệm trong nghiên cứu khoa học. Đặc biệt, nếu Đại hội XII của Đảng mới đề ra quan điểm coi trọng vai trò tư vấn, phản biện, giám định xã hội của các cơ quan nghiên cứu khoa học thì Đại hội XIII lại yêu cầu “Thật sự tôn trọng, tạo điều kiện nâng cao hiệu quả hoạt động tư vấn, phản biện của chuyên gia, đội ngũ trí thức”⁷. Rõ ràng là, để đáp ứng yêu cầu phát hiện hiện nay và trong thời gian tới, cần hướng sự tôn trọng, hiệu quả hoạt động tư vấn, phản biện vào đội ngũ chuyên gia, trí thức; còn chỉ hướng tới các cơ quan nghiên cứu khoa học thì lại chung chung, không có địa chỉ, thiếu chính xác đối tượng cần nhắm tới.

Điểm mới Đại hội XIII của Đảng về xây dựng đội ngũ doanh nhân là đã đề ra một số chủ trương cụ thể hơn, như “Tạo môi trường, điều kiện thuận lợi cho doanh nhân khởi nghiệp sáng tạo, kinh doanh lành mạnh, cống hiến tài năng. Khuyến khích doanh nhân thực hiện trách nhiệm xã hội và tham gia phát triển xã hội”⁸.

Với nhiệm vụ giáo dục thế hệ trẻ, tiếp theo tinh thần các kỳ đại hội trước, Đại hội XIII nhấn mạnh giáo dục cho họ lòng “tự hào dân tộc, nuôi dưỡng ước mơ, hoài bão, khát vọng vươn lên; nêu cao tinh thần trách nhiệm đối với đất nước, với xã hội”⁹. Điều này hoàn toàn tương thích với chủ trương phát huy ý chí, khát vọng phát triển đất nước hùng cường của Đảng.

Với nhiệm vụ xây dựng Hội phụ nữ, Đại hội XIII nhấn mạnh: “Tăng cường các chương trình phát triển, hỗ trợ cập nhật tri thức, kỹ năng cho

Đại hội XIII của Đảng đã có những bổ sung, phát triển quan điểm về nhiều vấn đề quan trọng của sự nghiệp xây dựng, phát triển và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới; trong đó có những nhận thức mới, rất sâu sắc về vấn đề phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân; thể hiện bản lĩnh, trí tuệ, sự sáng tạo của Đảng trong lãnh đạo cách mạng Việt Nam hiện nay.

phụ nữ có hoàn cảnh khó khăn, vùng đồng bào dân tộc thiểu số, miền núi”¹⁰.

Đối với Hội Chiến binh, Đại hội XIII của Đảng đã chú ý tới những đồng chí “công an hưu trí” và đặt ra nhiệm vụ động viên họ “phát huy bản chất, truyền thống “Bộ đội cụ Hồ” và Công an nhân dân Việt Nam cách mạng trong xây dựng và bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân, chế độ xã hội chủ nghĩa, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch; giúp nhau làm kinh tế cải thiện đời sống. Tăng cường vai trò của hội viên trong giáo dục lòng yêu nước, truyền thống cách mạng cho thế hệ trẻ, góp phần xây dựng và củng cố cơ sở chính trị, xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch vững mạnh”¹¹.

Với những người cao tuổi, Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh việc phát huy trí tuệ, kinh nghiệm sống, lao động, học tập của người cao tuổi trong “xây dựng gia đình kiểu mẫu”.

Đối với các đồng bào dân tộc thiểu số, tiếp tục tinh thần các Đại hội trước, Đại hội XIII nhấn mạnh thêm chủ trương: “Huy động, phân bổ, sử dụng, quản lý hiệu quả các nguồn lực để đầu tư phát triển, tạo chuyển biến căn bản về kinh tế, văn hóa, xã hội ở vùng có đông đồng bào dân tộc thiểu số. Chú trọng tính đặc thù của từng vùng đồng bào dân tộc thiểu số trong hoạch định và tổ chức thực hiện chính sách dân tộc”¹². Những điểm mới này đáp ứng tình hình mới, chỉ ra được chủ trương rất cụ thể để thực hiện chính sách dân tộc.

Đối với các tôn giáo, ngoài những chủ trương tiếp nối tinh thần các kỳ đại hội trước, Đại hội XIII của Đảng đã tập trung hai điểm mới: *Một là*, vận động các chức sắc, tín đồ tôn giáo chứ không chỉ đơn thuần chỉ là các tổ chức tôn giáo trong thực hiện phương châm sống “sống “tốt đời, đẹp đạo”, đóng góp tích cực cho công cuộc

xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”¹³; *hai là*, “Phát huy những giá trị văn hóa, đạo đức tốt đẹp và các nguồn lực của các tôn giáo cho sự nghiệp phát triển đất nước”¹⁴. Hai điểm mới này, lần đầu tiên được Đảng đưa vào văn kiện. Nghĩa là, Đảng đánh giá cao những mặt tích cực của các tôn giáo phục vụ cho sự nghiệp phát triển đất nước.

Đối với đồng bào Việt Nam định cư ở nước ngoài, Đại hội XIII của Đảng cũng có hai điểm mới cần lưu ý: *Một là*, quan điểm “Nâng cao hiệu quả công tác bảo hộ công dân, quản lý lao động, du học sinh”¹⁵; *hai là*, chủ trương “Làm tốt công tác thông tin tình hình trong nước, giúp đồng bào hướng về Tổ quốc, nhận thức và hành động phù hợp với lợi ích quốc gia-dân tộc, có chính sách thu hút nguồn lực của người Việt Nam ở nước ngoài”¹⁶.

Đối với Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị-xã hội, Đại hội XIII của Đảng có hai điểm mới bổ sung quan trọng: *Một là*, nhấn mạnh “vai trò nòng cốt chính trị, trách nhiệm của Mặt trận tổ quốc, các tổ chức chính trị-xã hội trong xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc”¹⁷; *hai là*, yêu cầu “Đổi mới tổ chức bộ máy, nội dung và phương thức hoạt động, nâng cao trách nhiệm của đội ngũ cán bộ Mặt trận tổ quốc và các tổ chức chính trị-xã hội, hướng mạnh về cơ sở, địa bàn dân cư”¹⁸.

3. Một số điểm mới về phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân tại Đại hội XIII của Đảng

Một là, Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh sự cần thiết phải tiếp tục cụ thể hóa, hoàn thiện thể chế thực hành dân chủ theo tinh thần *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Bổ sung, phát triển 2011)* và Hiến pháp năm 2013¹⁹. *Hai là*,

Đại hội XIII của Đảng không chỉ nhấn mạnh thực hiện đúng đắn hiệu quả dân chủ trực tiếp, dân chủ đại diện mà còn lưu ý “đặc biệt là dân chủ ở cơ sở”²⁰. *Ba là*, Đại hội XIII của Đảng đã bổ sung phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra” thành “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”²¹. Tức là thêm hai chức năng “dân giám sát, dân thụ hưởng” - phương châm này đầy đủ hơn, trọn vẹn hơn, đúng đắn hơn, đáp ứng được đúng nhu cầu, nguyện vọng của nhân dân. Đồng thời, Đại hội XIII yêu cầu thực hiện tốt, có hiệu quả phương châm này²². *Bốn là*, Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh nhân tố “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị-xã hội làm nòng cốt để nhân dân làm chủ”²³. Điểm này nhấn mạnh, dưới sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc có vai trò nòng cốt trong việc phát huy quyền làm chủ của nhân dân. *Năm là*, “Đề cao vai trò chủ thể, vị trí trung tâm của nhân dân trong chiến lược phát triển đất nước, trong toàn bộ quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”²⁴. Tức là, Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh nhân dân là chủ thể tích cực trong xây dựng, phát triển đất nước và là trung tâm của quá trình này. *Sáu là*, “Phát huy tính tích cực chính trị-xã hội, trí tuệ, quyền và trách nhiệm của nhân dân tham gia xây dựng, chỉnh đốn Đảng, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa”²⁵. Đây là điểm rất mới khi trong Văn kiện Đại hội XIII của Đảng, đề cập phát huy vai trò, quyền và trách nhiệm của nhân dân trong xây dựng, chỉnh đốn Đảng, xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN. *Bảy là*, “động viên nhân dân tham gia phát triển kinh tế; góp phần quản lý xã hội thông qua các tổ chức chính trị-xã hội, các tổ chức xã hội - nghề nghiệp; các hoạt động tự quản cộng đồng”²⁶.

Những bổ sung mới trên tại Đại hội XIII của Đảng là kết quả của sự kế thừa tinh thần của các kỳ đại hội trước, của tổng kết thực tiễn 35 năm đổi mới, trực tiếp là 5 năm thực hiện Nghị quyết Đại hội XII của Đảng, cũng như tổng kết, nắm bắt tinh thần, xu hướng thời đại. Những điểm mới đó là sự thể hiện Đảng Cộng sản Việt Nam vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo tinh thần của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, dân chủ XHCN và quyền làm chủ của nhân dân phù hợp thực tiễn Việt Nam.

1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng*, Nxb CTQGST, H, 2021, T. I, tr. 165, 165-166, 167, 167, 168, 168, 169, 170, 170, 171, 171, 171, 171, 172, 172, 172, 173, 173, 173, 173, 173, 174

3. Xem: Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng*, Văn phòng Trung ương Đảng, H, 2016, tr. 160

4, 5. Xem: Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng*, Nxb CTQGST, H, 2021, T. I, tr. 166, 166-167.